

AÑO II

PALMA 4 DE SEPTIEMBRE DE 1898

NÚM. 83

DOMINICA XIV

DESPRÉS DE CINCOGEMA

QUE Jesucrist, quant mos mana cercar primerament el Reyne de Deu, mos ensenya á alluñar de noltros tot quant mos pot destorbar s'ocuparmos en sa nostra salvació. (Evangèli d'avuy segons Sant Matheu.)

Ben clá y sense fer voltera, mos diu quiaa es sa santedad y perfecció á ne que mos vol constituits. Poques paraules y bones; texto curt, però de llarga intel·ligència; estil inimitable de Cristo. Un sol precepte que basta per mil. Es més encara, som de parer que tota explicació li ha de fer pèdre, poch ó molt, sa gran claredad. Lo que importa es que, com dins un mirall d'argent viu, observem cada qual si sa nostra conducta s'ajusta y ha correspost sempre ab lo que se mos mana, y això que, fins y tot per egoisme, si ho fessim bé mos convendria molt. Cercan primer, el reyne de Deu y sa Justicia, y la resta vos ho regalarán.

Sí, catòlich lector, ¿vols esser rich, savi, gallard, fort y de llarga vida? Proposet en tot y abans de tot cercar el reyne de Deu per mèdi de tos pensaments, paraules, y obres. ¿Vols bens terrenals, gracies espirituals, y assegurar-te la gloria? Proposet en tot glorificar á Deu, conforme tots en tenim obligació.

Un bon cristiá no deu mirar les coses de aquest mon, sino com á volanderes, y sí, ficsá sa vista y son esment en lo que es eternal, esperant y preferint els bens invisibles del cèl als de la tèrra, pues aquells son més positius, fermes y duraders.

¿Com podem arribar á n'aquest estat, me direu, en esta vida tan treballosa y plena de cuites y ocupacions? Jesucrist respon á n'aquesta pregunta. Dues coses poden impedir que mos ocupem en sa nostra salvació. Sa primera si mos ocupam ab coses que li son absolutament contraries, y segona, si ses coses terrenals mos ocupan demés, no reservant cap pensament per dita salvació.

Contrari es tot aferray á ses riqueses de la tèrra. Cuatre es que n'hi tenen diu Cristo: «Ningú pot servir á dos señors». No es contrari procurarmos per vestir y menjar, però ocuparmos massa ab axò, descuidant el

cèl, es molt exposat; y á n'aquest diu Cristo: «Cercan, lo primer, el Reyne de Deu y sa Justicia, y tot lo demés se vos dará de regalo.

Es precis viure, me direu; y jò vos responch qu' es més precis salvar-sè.—¿Però, está prohibit treballar per tenir bens terrenals?—No: Sant Pau treballá per cumplir s' encarrech que se li havia dat de juntar llimosnes p' els pobres de Jerusalèm. Però, sí, está prohibit treballar ab aquell afañ que implica desconfiansa en Deu per lo venidér, perque axò ja es treballar com els pagans, y endemés perque havent rebut de Ell bens majors, prou podem confiar que mos dará els menors.

Me dirá cualcú:—Y se pot servir á Deu sense els mèdis materials necessaris per viure en aquest mon?—No però cerquemlos unicament per lograr aquell fi.—Però jo sufresch fa molt de temps, per no possehir casi rès de lo mes necessari.—També Sant Pau sufrí fam y sèt, y son molts qui pateixen y experimentan necessidats, lo cual prova que es nòstro Metje sab quant mos convé dexarmos sense auxiliis materials, per exercitarmos á fi de lograr eterna recompensa en el Cèl que será lloch de alegria, de satisfacció y de sant repòs.

Per avuy ja basta.

MOSSEN JOAN.

PATRÓ DE LA SETMANA

Dia 19.—Sant Nicolau de Tolenti, confessor.

Nasqué l' any 1239 en el poble de Sant Angelo, (Italia). Els seus pares desitjosos de successió y haventla lograda per intercessió de Sant Nicolau de Bari li posaren el seu nom. Desde s' infància se distingí per la seua ardent caridat en vés dels pobres, als quals acompanyava á casa seua y repartia el seu aliment, y per la seua gran penitència dejunant á pa y aigo, mortificació, que comensá sent infant y continuá tota la vida. Als 12 anys entrá en l' Orde dels ermitants de Sant Agustí, ahont practicá s' humildat creguent-sè el més gran pecador del mon y s' últi de la comunitat. Considerant els seus superiors el gran bé, que son exemple poria fer á la Congregació, determinaren mudar-lo en frecüencia de convent, á fi de que tots sos germans en participassen. A Cingola va ser ordenat de sacerdot p' el bisbe d' Osimo; passá després

á Tolenti ahont visqué per espay de 30 anys durant los quals el seu ardent zél per la salvació de las ánimas, féu marvellós fruit. Ja enseñava públicament la doctrina al poble, ja l'instruía privadament ab la seua conversació, y tant desde la trona com á n' el confessor, en totas parts se descubría en éll un vertader apostol de Cristo. Trobantse en cèrta ocasió molt debilitat, de resultas d' una gran malaltía, cregué qu' era arribada la seua hora, y repentment se sentí tot conturbat per temor dels espantosos judicis de Deu; més, acudí á la Santíssima Vèrge la cual era, después de Deu, son principal refugi, li apargué aquesta celestial Señora, sossegá completament el seu esperit, y de llavors envant no sufrí la més petita alteració. Se creu que María Santíssima mare de Misericordia, maná que li duguessen alguns petits bocins de pá qu' ella matexa benehí, y menjantlós Nicolau quedá del tot curat. En memòria d' aquest fét portentós, tots els anys se benehexen, el día de la festa del sant, els panets de Sant Nicolau, pronunciant cèrtas oracions propias, aprovades p' el papa Eugèni IV, y comunicantlos Deu maravellosa virtut contra tota classe de malalties.

A Mallorca s' en benehexen á l' Iglesia del Socòrs de Palma y en el convent de Felanitx; s' en repartexen moltíssims.

Morí, aquest gloriós sant plè de mèrits y virtuts día 10 de Septiembre de 1309 á l' edat de 70 anys.

MOSSEN GASPAR.

LA BELLA DONA

- D' una dona tan hermosa
No heu creguí may.
Si l' has feta, blanca y bella,
La 'm pagarás.
— No son més que jelsosías
Que t' has forjat.
La fè que te tench jurada
Jo bé la 't guard.
—Les jelsosías no neixen
Sense sembrá.
—Lo qu' es jo no n' he sembrades
Per tu, jamay.
—Si l' has feta, blanca y bella,
La 'm pagarás.
— Jo sé cert que no l' hé feta.
Qui deu, que pach.

Aquestes rahons tenien,
Dos jóves recen casats,
Una nit cuant s' en anavan
Dins casseuá á reposar.

Ella prest s' hagué dormida
Mes ell sempre desvetlat
D' una part del llit á s' altre
No feya més que girar.

Males veus li feyan teme
Que sa dona li faltás
A la fè, que li devia
Dins lo matrimoni sant.

Com ella sempre negava,
D' avisarla se cansá,
Y com no mancan may llengos
Per contar cent falsedats.

Furiós va resoldre un dia
Matarla tan d' amagat
Que la seua mort malvada
Ningú pogués sabrer may.

- ¿Vols qu' anem á Lluch, un día
(Ell li digué)
Per veure la Santa Verje
Mare de Deu?
— Molt bona nova me donas,
Li respongué,
Semblant desitj jo tenia
Feya ja temps.—
El marit á n' el pareixe
Va estar content,
Y á sa muller jelsosías
No doná més.
Se passaren tres setmanes,
Y poch després
Marit y muller partiren
A Lluch corrents.
Després de la Llangonissa
El Grau s' en vé
Y allá dalt cumpleix ja s' homo
Sos mals intents.
— Ara pagas ses qu' has fetes
Li diu al temps
Que cap á vall per les peñes
Le tira prest.
— Ay ¡Verje de Lluch! valeume,
Som innocent.
D' aquest fondo precipici
Treysmen en bé.—

El marit perdé de vista
Sa muller dins el fondal
Y cap á Lluch fent sa vía,
Com si tal cosa, arribá.

Si per sa dona 'm preguntan,
Pensava aquell malanat,
Diré plorant que es cayguda
De dalt sa peña d' es Grau.

Ningú sabrá si son falses
Mes llágrimes ni mon plant.
D' aquest modo sa meua honra
Ben rentada quedará.

Arriba á Lluch y s' en entra
Dins la Capella cap baix.
Alsa els uys y veu sa dona
Ajonollada en l' altar.

Vejent tan patent miracle
Rompé en plors y fé gros plant.
No foren falses ses llágrimes
Que penadit derramá.

El poble désde aquell día
Coneix aquell lloch p' *El Salt*
De la Bella Dona, y pensa
En tal fét, á Lluch anant.

MISTER GROCH

Sa casualitat de trobarmós á una fonda de Barcelona mos feu amichs corals. Sa simpatía podran definirla de mil maneres els autors de Psisologia; però jo dich qu' es: sa espontánea y recíproca atracció de dos còrs. Tal es lo que mos succehí á Mister Gròch y á mí desde que mos verem. L' amo de la fonda enrahonant ab mí vengué á parlar de Mallorca; jo, excusat es dirhó, me feya trossos contantli ses glories y belleses de sa nostra *Roqueta*, y tant vatx *andalusetjá*, que casi lo vaig convencer de que Palma era un altre París. No li vatx parlar de Deyá, porque ¿qui no coneix *Londres*, *París* y *Deyá*?

Ni li vatx fér menció d' es *vicari de Búger*, ¿qui del mon no sab que de ses nostres *grans coses* resulten *tals* en virtut de sa *virtut* del *tal vicari*?

Cuant me trobava en *el període àlgido* del meu discurs, nòt qu' un inglés, (sortint d' un cap de taula, ahont, ab altres companys, se dessafiava, á *té qui té*, empassolantsê un *bistèch*) vé cap á mí, mirantmê de fit á fit.

¡Oh! ¿es vostê mallorquí? me diu allargantmê sa ma y volguent darmê una aferrada p' es coll.

Jo, com qui veu visions, contest, mitx atalondrat: Gracias á Deu... ¿y vostê que no es inglés?—Som inglés; però fill de mallorquins, contestá ell, ab tò de satisfacció.

S' assegué al men costat; jo no sabia de quin mon era; pués aquella *elocució* de que, poch abans tant bravetjava, s' havia apagada. En aquell critic instant sòls sentia, però sa meua llengua estava més seca qu' un òs. Ell, fentsê càrrech de sa meua torpesa me feya *es campussòl* á s' oreya y, de tant en tant dirigintsê, á sos companys, ab so seu *mestega fesols*: *Cep clop reff rif suh roff*, supós los devía contá *quin me trobava jò* dins aquell carré que *no passa*. Ets inglesos, sense deixá ses manadas p' es rostoy, donaven dent á n' es *bistèch* y reyen esclata butxes, mentres á mí sa cara me queya de vergoña. ¡Vatx doná sa segona prova d' essê un gran mallorquí de sa benehida tèrra de ses ensaymades!

Al cap darrer vaig sortí d' es meu *enmimismement*, y, trempats ets òrgues, me fon fácil saber la nêta de com un inglés, fiy d' un mallorquí, no parlava s' inglés. Axò m' admirá, no per lo admirable; sinó p' el gran contrast; pués aquí es cosa frequent qu' els fills dels mallorquins parlen un idioma extrañ, algunes voltes s' *inglés*. Me digué que á ca-seua no se parlava més que en mallorquí encara que ni éll ni cap dels seus germans haguessen vist Mallorca sinó pintada demunt es mapa.

Després de llarga y entretenguda convèrsa, sempre tocant á Mallorca (ell desitjava coneixerhó tot fil per randa) me diu: ¿cuant fa contes de *tocá el dós* cap á Mallorca?

—Demá decapvespre. —Idò, dit y fet; jo l' acompanyaré.

En efècte: mos donarem cita á sa fonda des *Falcó*, y el día siguent á les dues del capvespre, s' inglés y jo som partits á n' es *Vapó-Corrèu*.

D' es viatge marítim no cal dirnê res: cada cual fé son jas dins son camaròt. A la vista de sa Dragonera vaig aná á dirli si volia pegá un *vistasso* á la costa; y ab axò lo sent demunt cubèrta que les havia ab sos mariners, preguntanlós noms de tots es *Caps* y *Cales* que tenia á la vista. Si arriba á preguntarmhó á mí... torn *mostrarli sa meua filassa*; no 'n sabia *pipada*. Som franch, m' en vaig torná á sa cambra.

Es vapor s' aturá per á rebre la *visita de la Sanidat*, llavó es quant me vatx sentí ab coratje per sortí des *niu*

—Que tal, ¿com ha passat sa nit?

—Perfectament ¿y vostê?

—Yo fins ara he dormit. (era sa tercera mallorquina da que feya) Y ¿com li agrada?

—Molt bé. Desde sa Dragonera ensá, estich admirant aquests panorames de la còsta. A di vè, això es lo millor del mon. Me sent orgullós de vení de rèl mallorquina.

—Es vè. (interiorment jo me sentia empaguehit; pues may havia concedit mèrit á nes panorames de se nostra còsta.)

Es vapor atracá y... ¡en vols de sempentes pe sa planxa!

—¿Y ara qu' es aquest truy?

—*Bastaixós*.

¡Vaja una gent! (Jo, en mi meteix deya: ara comenses á veure lo qu' es sa patria de ton pare.

—¡*Papá, papá!* ¿que me dus de Barcelona? T' has recordat de doná un *beso* á na *Lola*? ¿me dus es *bebé*?

—¿Quin *diable* de llenguatje parla aquesta familia? ¿Son *chinos*?

—¡Caaa! axò es sa moda.

Sudevant sa Consigna y després á sa porta d' es Moll mos regonesqueren ses maletes.

—Y ara que fan? Alerta ab ses grapadotes ¡vaja uns pochs miraments!

—¡*Que miramientos ni ocho cuartos!* ¿*Hay nada de pago?*

—¿Que dihuen?

—Que hem de pagá dues vegades le que menjam.

—¡Quin *robatorum!*

—¡Però, quina oló! ¿No hi ha *llochs comuns* á cada casa?

—Si fá; però *axò* es des cavalls des *carrilés*.

—Passem correns...; sinó un s' espòsa á aferrarhí una febra de *tres mil dimònis*. ¡Se tapi es nas, sant homo!

—Ja hi estam avesats á sentí s' oló d' aygo se ròses.

—¿Y com tants de cans á lloure. ¿Tot hom deu morí de *ràbia* en aquesta tèrra?

—De *ràbia* no; però *rabiant* casi tots.

Qui es aquest, vestit d' *uniforme*, que dorm en aquest pedrís?

—L' *autoridat* representada per un municipal.....

—¡*Restaurant!* ¿Y axò?

—¡Ara s' usa escriure en francés dins Mallorca!

—Qu' ha dit aquest ¡*¡abur!*! aquell altre ¡*¡buenas!*! y aquell altre ¡*¡día tenga!*! ¿que vòl dir axò?

—Modos expressius per saludarsê.

—¿Però ¿que no hi ha Deu en aquesta tèrra? Mon pare mos ha enseñat á dí: *A Deu; bon dia ó bones tardes mos dó Deu*. ¿No son católichs?

—De *nom* tots ó casi tots; ara de *fèts*... son figués d' altre sostre.

—Entrem dins aquesta Iglesia y ferem una estació al Santíssim.

He vits als homos y ses dones mesclats y ¿com es que hi ha tants pòchs miraments en conversá dins el Temple de Deu? He notat que en prende aygo beneita, en llòch de señarsê, *espolsen mosques*, y ademés que no fan genufleció, segons está manat, y que á sa missa sols están mitjos ajonoyats quant alsan Deu..... ¡Si mon pare ho ves!

—¿Que diu aquest?

—Flastomies y blasfèmies.

—¡Ah, bé! ¡S' *autoridat* dorm...!

—¿Aquestes, què son *margarits*?

—Per desgracia n' hi ha á *bufetades*.

—¿Idò perque van p' en mitx? ¡Ah! ¡S' *autoridat* dorm!!

¿Y com ets *frontis* están tant retxats ab carbó?

—Son ets atlots que...

—Y es municipals? ¡Ah, bé; l' hem vist que dormía en es sòl! Anem á la *fonda*... ¡per aquests carrés un sempre hey deu haver d' aná á cavall!

—De molts de defèctes que veja, Mister *Gròch*, no 'n culpi als mallorquins, sinó á sa *política mallorquina* que es *atrós*.

No hu posi en dupte: es sa plaga y sa desgracia mes funesta que ha cayguda demunt Mallorca densá que fou creada. Ara el deixaré á la *fonda* y ja mos veurem en més espay:

—Deu lo quart. Dispens: ¿hi ha *inglesos* per aquí?

—¡Estrenga ses *esterlines!* y heu passi bé.

BRAULIO.

CRONICÓ DEL MES DE AGOST

Día 25.—Lo Illm. Sr. Bisbe celebrá missa de Pontifical en la parròquia de Porreras, de la cual havía estat Rector. Se fé gran y molt alegre festa popular.

Día 26.—El ciclista Abadal, dins el revoltell de Son Espanolet, (vulgo *hipodromo*) hey camalletjá un hora, haven fet 42 Kilometros de camí. Diuen que, en tota España, ningú n' ha fet tant.

Día 27.—S' embarcá el Batalló de Wad-Ras.

Día 28.—Se fé gran festa en l' iglesia del *Socors*, extrenatshí un retaulo scenográfich (de gust oriental) ab l' aparició de Cristo Jesús á la venerable Margarida Alacoque; y ab dues imatges de sants de l' orde agustiniana que benehí el Sr. Bisbe. Dit retaulo es el principal que fins ara havía estat dedicat á Sant Nicolau de Tolentino.

Día 29.—El Regidor D. Geròni Pou, proposá á l' Ajuntament de Palma, que s' interessás per obtenir permís del Govern per cultivar tabach á Mallorca.

Día 30.—El *Centro Weylerista* celebrá sessió magna presidida p' el General Weyler en la casa que fins ha poch ocupava el Govern Civil. Segons deyen el diaris, dit compatrici s' apareyava per si arriba á ser Cap del Govern.

Día 31.—Els homo's polítichs se destexinavan trahuellant amb motiu de ses próximes eleccions de Diputats provincials; mentres el poble trabayador é *impolítich* seguía impassible y sens tenir gaire esment á tals eleccions.

◇ F. ◇

ENVINAGRAT Y RONXETES

Copiám de *La Revista Popular*, per mostra:

Pues por el camino que se han ido las colonias se ha ido todo: nuestra fe, nuestras costumbres, nuestra honra y nuestro pan.

Y todo ¿para qué? Para que se lean en las nóminas del Estado, listas como la que acaba de publicar *El Heraldo de Madrid*. A saber:

D. Práxedes Mateo Sagasta.	45.000 pesetas.
D. Pedro Sagasta.	12.500 pesetas.
D. Fernando Merino, yerno de Sagasta.	12.500 pesetas.
D. Tirso Rodríguez y Sagasta.	12.500 pesetas.
D. Pablo Cruz, secretario de Sagasta.	12.500 pesetas.
D. Federico Requejo, sobrino de Sagasta.	12.500 pesetas.
D. Andrés Amós, deudo de Sagasta.	30.000 pesetas.
D. Bernardo Sagasta.	12.500 pesetas.

Total 30 mil duros que D. Mateu Praxèdis y familia xupan anualmente á l' España.

Ara afegíuhí lo que cobran y *replegan*, els altres Ministres y ses parentèl-las, y lo que *replegan* y cobran els *cassiques* y ses comparsas de 49 provincias españolas, y digau si mos cauría sa gran lotería avuy meteix si els *grans polítichs* masons y els sens trutximans caiguessin en mans d' en Mackinley, per no dir d' En Barrufet.

¡Y encara mos demanan *almoyna nacional* amb sos lletreros grogs y vermeis plantats en els portals de ses iglesias!

Altra noticia:

«Acaba de morir Elduayen, patriota de la fracción conservadora, que en 1854 no tenía una peseta.

¡¡¡Y ha muerto dejando una fortuna de mil cinco millones de reales!!!»

ó sían: cinco millones y pico de duros.

Y aquest ha estat dels més honrats. Vaja: en veritat vos dig, que es més facil que un escuadró de camells y d' elefants passi p' es cós d' una guya, que no un lliberal polítich (sía des partit que sía) entri dins sa clasta del cèl.

¡Poble catòlich endogalat: vé's á votá *políticament!*

5

Día 26 del més passat deya el diari més atent y respectuós ab el Sr. Alcalde de Palma:

Es escandaloso el abandono con que se tienen los perros en nuestra población. Por todas partes y á cualquier hora del día, se ven circular por el interior de la ciudad, completamente libres y sin llevar el correspondiente bozal, perros de Terranova, de presa, mastines y demás clases, los cuales tienen en continua jaqueca al vecindario, que ve *continuamente expuesta su vida á merced de cualquiera de dichos animales*.

Sin ir más lejos, al pasar ayer por la tarde un joven por la calle de Jaime II, se vió acometido por uno de dichos animales, que le destrozó el pantalón de la pierna derecha, infiriéndole además una pequeña herida, y viéndose obligado á defenderse con el bastón que llevaba; gracias á ello pudo evitar una nueva acometida.

Esperamos que el señor alcalde dictará las medidas necesarias para evitar que los dueños de dichos animales continuen abusando como hasta ahora del público. (*La Almudayna*.)

Més d' un any fá que sovint, sovint, amb bons termes y amb mals termes, en prosa y en vers, repetim semblants quexes, y tot ha estat predicar en desèrt.

Y axò succeheix á fí de sigle, *sent poder* un señó Met-e que mos prometé restaurá sa *policia urbana*....

Lo 'ndemá, el meteix diari deya:

Volvemos á llamar la atención del señor Alcalde respecto al descuido que se nota en cuanto al servicio de carruajes de alquiler.

El otro día se dispuso una inspección general de los expresados vehículos, y de los setenta inscritos, á penas llegaron á veinte los que acataron l' orden de la Alcaldía y se presentaron en el sitio fijado.

En ciertas paradas, como las de la puerta de Jesús y San Antonio, se ven carruajes completamente inservibles y faltos del más elemental aseo. Algunas de las caballerías están hechas una matadura desde los pies á la cabeza y para disimular algo este estado morboso, se ha llegado al extremo inverosímil de aplicar *parches, recortados del cuero de otra caballería muerta*, procedimiento quirúrgico de los más recientes.

En suma: un completo desorden al cual urge, de verdad, poner remedio.

També ha estona que *la prensa* denuncia dins abusos, y tot es en vá Molts de *carrils* no fan sa mida reglamentaria per durhí sis viatjés dedins, y los hi posan, amb tres devant, y es conductó seu demunt es *parafangos*. Y els municipals no s' en temen.

S' única esperansa que tenim es que, en baratá d' Alcalde, pot ser que tot vaja pitjó.